

Eğitime Giriş

Editörler:
Özcan DEMİREL
Zeki KAYA
Kasım KIROĞLU

Yeni
YÖK Kur
Tanımına
Uygundur.

19. Baskı

 PEGEM
AKADEMI

Editörler: Prof. Dr. Özcan DEMİREL - Prof. Dr. Zeki KAYA - Prof. Dr. Kasım KIROĞLU

EĞİTİME GİRİŞ

ISBN 978-605-241-312-8
DOI 10.14527/9786052413128

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Eylül 2006, Ankara

19. Baskı: Eylül 2021, Ankara

Yayın-Proje: Özge Yüksek
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Pegem Akademi Yayıncılık, eğitim bilimi alanında uzman yayıncı olmayı temel ilke olarak benimsemiş ve bu ilke doğrultusunda yeni ve özgün yapıtlar ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaca ulaşmada ekip yaklaşımını temele almış ve büyük bir yazar ordusu oluşturmaya başlamıştır. Bu bağlamda, Eğitime Giriş kitabı çok yazarlı bir yapıt olarak hazırlanmıştır. Yazar kadro, uzmanlık alanlarına ve farklı üniversitelerden oluşlarına göre belirlenmiş ve bu yapıtın ortaya çıkması sağlanmıştır.

Eğitime Giriş, eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması sonucunda ders programlarında yer almış bir derstir. Öğretmenliğin bir meslek olarak kabul edilmesi, öğretmenlik mesleğinin çok değişik yönlerinin bulunması ve her şeyden önemlisi de öğretmenin rolünün 21. yüzyılda değişmeye başlaması öğretmenlik mesleği açısından çok önemli belirlemeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim bilimi ve özellikle de öğrenme psikolojisi alanlarındaki yeni gelişmeler öğretmenliği ve sınıf içi uygulamaları etkilemekte ve değişimi hızlandırmaktadır. Tüm bu değişim ve gelişmelerin ders kitaplarına yansıtılması olası görülmemekte; ancak ipuçları verilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda hazırlanan Eğitime Giriş kitabı farklı söylem ve sunumla siz değerli okuyuculara sunulmuştur.

Bu kitabın yayına hazırlanmasında ekip yaklaşımı anlayışının tüm kurallarına uyulmasına; kitabın biçim, içerik ve teknik özellikleri açısından son yıllardaki yeni anlayışa ve gelişmelere uygun olarak hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Yazar kadrosu ile bu dersin kur tanımına uygun bir yapıtı ortaya koymak ve bu alanda iyi bir örnek vermek amacıyla gereken önem ve özen gösterilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın öğretmen adaylarına ve öğretmen olarak çalışanlara az da olsa katkı getirmesi yazar kadrosunu mutlu kılacaktır.

Eğitim bilimi alanındaki yeniliklerin ve çağdaş düşüncelerin yansımaları olarak ortaya çıkan bu yapıtların ülke genelinde yaygınlaşması ve kabul görmesi sizin ilginiz ve tercihinizle sağlanacaktır. Bugüne kadar verdiğiniz desteğe ve güvene teşekkür ediyor, çalışmalarımıza ivme katan görüş ve önerilerinizin devamını diliyoruz.

Ankara, Eylül 2021

Editörler

Prof. Dr. Özcan DEMİREL

ORCID No: 0000-0002-1310-0559

Prof. Dr. Zeki KAYA

ORCID No: 0000-0001-9381-9688

Prof. Dr. Kasım KIROĞLU

ORCID No: 0000-0001-5711-9182

*Kitabın bu baskısı,
Prof. Dr. Zeki Kaya'nın
anısına atfedilmiştir.*

Prof. Dr. Zeki Kaya Anısına

Sevgili Meslektaşlarım,

Bir babanın evladını kaybetmesi ile bir tez danışmanının öğrencisini kaybetmesi arasında çok fark olmadığını yaşarken öğrenmiş oluyorum. Bugüne kadar yönettiğim 50 doktora ve 52 yüksek lisans olmak üzere toplam 102 tez öğrencimin “yaşam boyu danışmanlığını” hâlâ aynı duygularla sürdürmekteyim.

Prof. Dr. Zeki Kaya ile önceleri öğrenen-öğreten, daha sonra da meslektaş olarak birçok akademik çalışma ve proje gerçekleştirdik. Zeki, her fırsatta beni arar, halimi ve hatırımını sorar ve birlikte yapacaklarımızı konuşurduk. Onu hiç unutamayacağım...

Bu kitabın baskısı devam ettiği sürece, üzerinde “Prof. Dr. Zeki Kaya” isminin yer alacağına ve özellikle bu baskının Prof. Dr. Zeki Kaya Anısına armağan edilmesine olanak sağlayan Pegem Akedemi ailesine ve Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Servet Sarıkaya'ya teşekkür etmek istiyorum. Bu bağlamda, Zeki Kaya'nın ailesine, meslektaşlarına, öğrencilerine ve sevenlerine başsağlığı diliyorum.

Prof. Dr. Özcan DEMİREL

Bölümler ve Yazarları

Editörler:

Prof. Dr. Özcan DEMİREL - Prof. Dr. Zeki KAYA - Prof. Dr. Kasım KIROĞLU

1. Bölüm: Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

Prof. Dr. Özcan DEMİREL, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1310-0559

Prof. Dr. Zeki KAYA, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9381-9688

2. Bölüm: Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Prof. Dr. Erdoğan BAŞAR, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0502-9518

3. Bölüm: Eğitimin Felsefi Temelleri

Doç. Dr. Muammer ERGÜN, Kastamonu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1066-8066

4. Bölüm: Eğitimin Psikolojik Temelleri

Prof. Dr. Zeki KAYA, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9381-9688

5. Bölüm: Eğitimin Sosyal ve Kültürel Temelleri

Prof. Dr. Vural HOŞGÖRÜR, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8734-1171

6. Bölüm: Eğitimin Ekonomik Temelleri

Prof. Dr. C. Ergin EKİNCİ, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1474-2481

7. Bölüm: Eğitimin Hukuksal Temelleri

Doç. Dr. Abidin DAĞLI, Dicle Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3072-8997

8. Bölüm: Eğitim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri

Prof. Dr. Zeki KAYA, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9381-9688

Prof. Dr. Selahattin GELBAL, Hacettepe Üniversitesi

ORCID NO: 0000-0001-5181-7262

9. Bölüm: Eğitimin Amaç ve İşlevleri

Prof. Dr. Vural HOŞGÖRÜR, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8734-1171

Prof. Dr. Nuray TAŐTAN, Kırıkkale Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9101-0236

10. Bölüm: Eğitimin Politik Temelleri

Prof. Dr. Őükriü ADA, Bursa Uludağ Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3329-9494

11. Bölüm: Bir Meslek Olarak Öğretmenlik

Prof. Dr. Kasım KIROğLU, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5711-9182

12. Bölüm: 21. Yüzyılda Eğitim Becerileri

Doç. Dr. Emel TÜZEL İŐERİ, Tokat GaziosmanpaŐa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5638-0450

13. Bölüm: Bir Eğitim ve Öğrenme Ortamı Olarak Okul ve Sınıf

Doç. Dr. Adnan TAŐGIN, Atatürk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3704-861X

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM EĞİTİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

(ss: 1-14)

Giriş.....	2
Kültür	2
Eğitim	3
İnsan	4
Yaşantı.....	5
Süreç.....	5
Davranış.....	5
İnformel (Doğal) Eğitim.....	7
Formel (Resmi) Eğitim	7
Örgün Eğitim	8
Yaygın Eğitim	9
Halk Eğitimi	9
Hizmet İçi Eğitim	10
Hayat Boyu Eğitim	10
Eğitim Programı	10
Program Geliştirme.....	12
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar.....	13

2. BÖLÜM EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

(ss: 15-48)

Giriş	16
Eğitim Tarihi	16
Eski Toplumlarda Eğitim.....	17
Eski Türklerde Eğitim	18
İslamiyet Sonrası Türklerde Eğitim.....	20
İslam Eğitiminin Temelleri.....	20
İslam Eğitim Kurumları.....	23

Medrese Öncesi Eğitim Kurumları	23
Osmanlı Eğitim Sistemi	25
Osmanlı Eğitiminde Yenileşme Hareketleri.....	34
Eğitim Devrimleri	40
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar.....	45

3. BÖLÜM

EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ

(ss: 49-68)

Giriş.....	50
Felsefenin Anlamı.....	50
Felsefenin İlgili Alanları.....	52
Eğitim-Felsefe İlişkisi	54
Felsefi Akımlar.....	55
Başlıca Eğitim Felsefeleri.....	62
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar.....	66

4. BÖLÜM

EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

(ss: 69-90)

Giriş.....	70
İnsanın Gelişimi	70
Bedensel Gelişim	72
Bilişsel Gelişim.....	74
Ahlak Gelişimi	75
Psiko-Seksüel Gelişim.....	76
Psiko-Sosyal Gelişim.....	77
Gelişimi Etkileyen Temel Etmenler	80
İnsanın Öğrenmesi.....	81
Davranışçı Kuramlara Göre Öğrenme.....	82
Bilişsel Alan Kuramlarına Göre Öğrenme	84
Yapılandırmacı Kuramlara Göre Öğrenme.....	85
Öğrenmeyi Etkileyen Temel Etmenler	86
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar.....	89

5. BÖLÜM

EĞİTİMİN SOSYAL VE KÜLTÜREL TEMELLERİ

(ss: 91-118)

Giriş.....	92
Sosyalleşme ve Toplum.....	93
Eğitimin Toplumsal Kaynağı.....	94
Sosyalleşmede Eğitim-Toplum İlişkisi.....	97
Temel Toplumsal Kurumlar ve Eğitim.....	99
Sosyal Olgular Bakımından Eğitim.....	107
Kültür ve Temel Kavramları.....	111
Kültür ve Eğitim İlişkisi.....	112
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar.....	116

6. BÖLÜM

EĞİTİMİN EKONOMİK TEMELLERİ

(ss: 119-144)

Giriş.....	120
Eğitim ve Ekonomi.....	120
Eğitimin Ekonomik Rolünün Gelişimi: Tarihsel Bakış.....	121
Tüketim ve Yatırım Olarak Eğitim.....	125
Eğitimin Bireysel ve Toplumsal Getirileri.....	128
Eğitimin Ekonomik Büyümeye Etkisi.....	131
Eğitim ve Kalkınma.....	133
Eğitimde Harcama ve Maliyetler.....	134
Eğitimin Finansmanı.....	138
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar.....	142

7. BÖLÜM

EĞİTİMİN HUKUKSAL TEMELLERİ

(ss: 145-170)

Giriş.....	146
Devlet ve Eğitim.....	146
Eğitimin Yasal Dayanağı.....	149
Eğitim Kurulları.....	155
Milli Eğitim ile İlgili Bazı Yasalar.....	160

Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri.....	161
Millî Eğitim Temel Kanunu'na Göre ğretmenlik	164
Uluslararası Belgelerde Eğitim.....	165
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar.....	167

8. BÖLÜM

EĞİTİM BİLİMLERİNDE ARAşTIRMA YÖNTEMLERİ

(ss: 171-212)

Giriş.....	172
Bilgi Edinme Yolları	172
Bilim.....	174
Bilimin zellikleri.....	176
Bilimsel Yöntemin Aşamaları	177
Bilimsel Araştırma Türleri.....	178
Araştırma Değişkenlerinin Gruplanması.....	180
Araştırma Deseni.....	182
Deneysel Olan Araştırmalar	183
Deneysel Desenler	183
Deneysel Olmayan Desenler.....	184
İç ve Dış Geçerlik.....	185
İç Geçerlik ve İç Geçerliği Etkileyen Etmenler.....	185
Dış Geçerlik ve Dış Geçerliği Etkileyen Etmenler	186
İç ve Dış Geçerliği Kontrol Yöntemleri.....	187
Deneysel Kontrol Yöntemleri	188
Nicel Araştırma Yöntemleri	189
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	210

9. BÖLÜM

EĞİTİMİN AMAÇ VE İşLEVLERİ

(ss: 213-240)

Giriş.....	214
Eğitim ve Amaçları.....	215
Kısa Açıklamaları ile Millî Eğitimin Temel İlkeleri	219
Eğitim Sisteminin En Alt Birimi Okul ve Amaçları.....	220
Toplumsal Açıık Bir Sistem Olarak Eğitimin Açıık İşlevleri.....	222
Toplumsal Açıık Bir Sistem Olarak Eğitimin Gizli İşlevleri.....	227

Küreselleşmenin (Değişimin) Eğitimin İşlevleri Üzerindeki Etkisi.....	228
Küreselleşme ve Eğitim.....	230
Eğitimin Amaç ve İşlevlerini Yerine Getirmesinde Eğitim Yönetimi.....	231
Okul ve Eğitimin Amaçları	234
Yönetici ve Eğitim Amaçları	235
Öğretmen ve Eğitim Amaçları.....	236
Öğrenci ve Eğitim Amaçları.....	237
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar.....	237

10. BÖLÜM

EĞİTİMİN POLİTİK TEMELLERİ

(ss: 241-272)

Giriş.....	242
Politika	243
Eğitim Politikası.....	244
Eğitimin Politik Temellerinin Tarihsel Süreci	244
Tanzimat Dönemi Eğitim Politikaları (1839-1876).....	245
Meşrutiyet Dönemi Eğitim Politikaları	248
Cumhuriyetin Kuruluşu ve İlk Dönem Eğitim Politikaları (1923-1950).....	251
Çok Partili Döneme Geçişteki Eğitim Politikaları (1950-1960).....	254
27 Mayıs 1960 – 12 Eylül 1980 Darbeleri Arası Eğitim Politikaları (1960-1980)	256
12 Eylül Askeri Darbesi Sonrası Uygulanan Eğitim Politikaları (1980 ve Sonrası).....	258
1997-2002 Yılları Arası Eğitim Politikaları	260
2002-2020 Yılları Eğitim Politikaları.....	260
Türkiye’de 2000 Yılı Sonrasındaki Hükümetlerin Eğitim Politikası Kapsamında Yaptığı Değişiklikler	261
On Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası Kararları (2010-2014)	263
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	268

11. BÖLÜM

BİR MESLEK OLARAK ÖĞRETMENLİK

(ss: 273-292)

Giriş.....	274
Fark Yaratın Öğretmen	275
Öğretme (İş) ve Öğretmen.....	276
Yaratıcılık ve Öğretmen.....	277

Oyun ve Öğretmen.....	280
Hayat Kur(dur)mak ve Öğretmen.....	281
Disiplin ve Öğretmen.....	282
Güler Yüzlü Ciddiyet.....	284
İletişim ve Öğretmen	284
Öğrencilere Göre İyi ve Kötü Öğretmen	287
Etkili Öğretmenlik İçin Bazı İpuçları.....	289
Atatürk ve Öğretmenlik.....	290
Öğretmen Andı.....	290
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar.....	291

12. BÖLÜM

21. YÜZYILDA EĞİTİM BECERİLERİ

(ss: 293-316)

Giriş.....	294
21. Yüzyıldaki Toplumsal ve Paradigmatik Değişimlerin Eğitime Yansımaları.....	295
21. Yüzyıl Becerileri Nelerdir?	298
21. Yüzyıl Temel Becerileri.....	299
21. Yüzyıl Düşünme Becerileri	299
21. Yüzyıl İnsanının Kişisel Nitelikleri	300
Uluslararası Belgelerde 21. Yüzyıl Becerileri	301
21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık Projesi – P21	302
Öğrenme ve Yenilik Becerileri: 21. Yüzyıl Eğitiminin 4C'si.....	305
Eleştirel Düşünme Becerileri	305
İletişim Becerileri	307
İş Birliği Becerileri.....	308
Yaratıcılık Becerileri	308
21. Yüzyılda 6C Becerileri	309
Yaşam ve Kariyer Becerileri	310
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	310
Bilgi Okuryazarlığı	311
Medya Okuryazarlığı	311
BİT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) Okuryazarlığı.....	312
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	313

13. BÖLÜM

BİR EĞİTİM VE ÖĞRENME ORTAMI OLARAK OKUL VE SINIF

(ss: 317-334)

Giriş.....	318
Okulun Amaçları ve Görevleri	320
Öğrenme Ortamı Olarak Okulun Fiziksel Düzeni	320
Okulun İşlevleri	321
Yeni Nesil Okul	322
Bir Eğitim ve Öğrenme Alanı Olarak Sınıf	324
Fiziksel Ortamın Önemi.....	324
Fiziksel Ortamın Değişkenleri.....	325
Sınıfı ve Materyalleri Düzenleme.....	329
İyi Bir Sınıf Düzeni İçin Beş Temel İlke	330
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar.....	332

1. BÖLÜM

EĞİTİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Prof. Dr. Özcan DEMİREL - Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Prof. Dr. Zeki KAYA - Gazi Üniversitesi

İçindekiler

- *Giriş*
- *Kültür*
- *Eğitim*
- *İnsan*
- *Yaşantı*
- *Süreç*
- *Davranış*
- *İnformel Eğitim*
- *Formel Eğitim*
- *Örgün Eğitim*
- *Yaygın Eğitim*
- *Halk Eğitimi*
- *Hizmet İçi Eğitim*
- *Hayat Boyu Eğitim*
- *Eğitim Programı*
- *Program Geliştirme*
- *Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar*

Giriş

En geniş anlamı ile eğitim davranış değiştirme ve yaşadığı toplumda kültürlenme sürecidir. İnsanın kişilik yapısı, içinde doğduğu ve yetiştiği kültür tarafından belirlenir. Her toplum kendi kültürünün özelliklerini yeni kuşaklara aktarır. İnsanın çocuk, genç ve yetişkin olarak kendi toplumuyla bütünleşmesi, toplum içinde etkinlik kazanması ve yetişmesi sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinç dışı öğrenmeler, kültürel özelliklerin yeni kuşaklara aktarılmasıyla gerçekleşir. Kültürel özelliklerin yeni kuşaklara aktarılması kültürlenme olarak da adlandırılabilir. Kültürlenme, ailede, sokakta ve hemen her yerde bilinçli ya da bilinç dışı, yaygın, kendiliğinden oluşan ve bireysel olan öğrenmeleri de kapsar. Kültürlemenin amaçlı ve kasıtlı olarak yapılan kısmı eğitimidir.¹ Eğitim kavramının kapsamının ve niteliğinin daha kolay anlaşılmasını sağlayabilecek temel kavramlar vardır. Bu kavramlardan başlıcaları; kültür, insan, yaşantı, süreç, davranış, formel olmayan eğitim, formel eğitim, örgün eğitim, yaygın eğitim, halk eğitimi, hizmet içi eğitim ve hayat boyu eğitimidir.

Bu bölümde; eğitim kavramından daha kapsamlı bir kavram olan kültür kavramını ayrıntılı inceledikten sonra sırasıyla, eğitim, insan, yaşantı, süreç, davranış, informel eğitim, formel eğitim, örgün eğitim, yaygın eğitim, halk eğitimi, hizmet içi eğitim, hayat boyu eğitim, eğitim programı ve program geliştirme kavramlarını açıklayacağız.

Kültür

Doğanın dışında insanın yarattığı her şeye, genel anlamda kültür diyebiliriz. Genel anlamdaki kültürün çok kapsamlı ve karmaşık olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim kültürün; toplumu oluşturan insanın öğrendiği bilgi, sanat, gelenek, görenek, yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün olduğu belirtilmektedir.² Aynı zamanda kültür; toplum, insan, eğitim süreci ve kültürel içerik gibi değişkenlerin bir işlevi olarak da görülmektedir. Bu işlevin kapsamını toplum, insan, içerik ve öğrenme oluşturmaktadır.

Kültür, doğumdan sonra kazanılır ve öğrenilir. Öğrendiği bilgileri ve kazandığı alışkanlıkları, kendisinden sonra gelenlere aktarabilen tek varlığın insan olduğunu söyleyebiliyoruz. Bu nedenle öğretmenler, kültürel mirasın aktarıcıları olarak kabul edilir.

Kültür kavramını daha iyi anlayabilmemiz için bu kavramla ilgili diğer kavramları da bilmemiz gerekir. Bu kavramlardan başlıcaları; kültürlenme, kültürlenme ve kültürleşmedir.

Kültürleme: Kültürel değerlerin bireye kazandırılması sürecine kültürleme diyebiliriz. Bu süreç insanın çocuk ya da ergin olarak kendi kültüründe etkinlik ka-

zanması ve eğitim süreci sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinç dışı koşullanmaları kapsar. Kültürlemenin de kültür kavramı gibi kapsamlı olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü, kültürlemeyle insanın, doğumdan ölüme kadar toplumun istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesi ve değiştirilmesi söz konusudur.³ Ayrıca, kültürleme kavramı, bilinçli ya da bilinç dışı, yaygın ya da kendiliğinden, rastlantısal ve bireysel öğrenmeler ile şartlanmaları da kapsamaktadır. Örneğin, çocuklara ana dili öğretmek bir kültürlemedir. Çocuk ana dilini öğrenirken bireysel öğrenme sürecinden de geçer. Akran grupları ile etkileime girince de argo dilini öğrenir.⁴ Çocuk ana dilini eğitim yoluyla öğrenmeye başladığı zaman, kültürlemenin bilinçli, amaçlı ve kasıtlı yapıldığını söyleyebiliriz.

Kültürlenme: Belli bir toplumun alt kültürlerinden ya da farklı toplumlardan kopup gelen insan ve grupların buluşması ve bir etkileşim süreci sonunda, asıl kültür ve alt kültürlerde bulunmayan yepyeni bir senteze varılması ya da ulaşılmasına kültürlenme diyebiliriz.⁵

Kültürleşme: Kültürel yayılma süreciyle gelen maddi ve manevi öğelerle, başka kültürden insan ve grupların, belli bir kültüre girmesi ve karşılıklı etkileşim sonucu her ikisinin de değişmesi kültürleşme olarak kabul edilmektedir.⁶ Örneğin, Almanya'da yıllardır çalışan Türk işçilerinin viski içerek akşam yemeği yemeleri, başında fötr şapka elinde transistörlü radyo ile dolaşması ya da kimi hanımların pijama üzerine kadife elbise giymeleri birer kültürleşme olarak kabul edilebilir.

Ayrıca, şiş kebabın, dönerin Avrupa'nın belli başlı kentlerindeki lokantalarda yer alması, Amerikan McDonald's hamburgerinin yanı sıra ona benzer ekmek arası dönerin yaygın olarak kullanılması kültürleşme sürecine ilişkin örnekler olarak görülebilir.⁷

Buraya kadar olan açıklamalara göre kültür kavramının çok boyutlu, oldukça kapsamlı olduğunu ve eğitim kavramını da kapsadığını söyleyebiliriz.

Eğitim

Eğitim sürecinden geçen kişinin davranışlarında bir değişme olması beklenir. Eğitim yoluyla insanın amaçları, bilgileri, davranışları, tutumları ve ahlak ölçülerinin değiştiği bilinmektedir. Eğitimin birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımların bazılarında eğitimin genel ve kapsamlı anlamı, bazılarında ise daha çok belli bir plan ya da program uygulanarak gerçekleşen anlamı öne çıkarılmıştır. Eğitimin genel ve kapsamlı tanımlarından başlıcaları şunlardır: